

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél
íven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur. villamos vasút-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

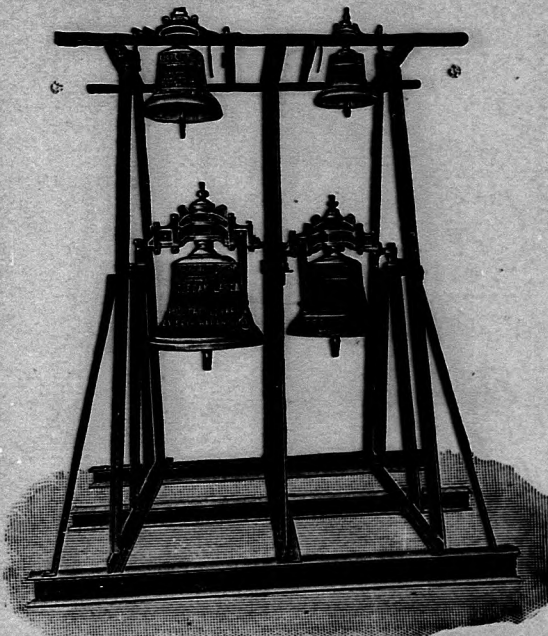
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

77. szám. (Saját házában)

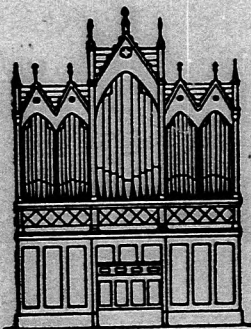
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes
egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban
újjonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó haran-
gokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg-
szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta
csengő hanggal. Minden harang hangja előre hatá-
roztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak
bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelsze-
reléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár
kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban
öntöttem a mattyl, a szentesi ref. öregtemplom harang-
jait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai,
sussai, szentendrei, tiszadada, zádorházai, orosházai,
apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelen-
leg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harang-
ját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját
2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a
helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang.
egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi-
hály miniszteri tanácsos úr rendelkezésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb
orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi
udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló
tisztá légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”,
amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban teljesít.
Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal
kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Debreczeni Lelkészi Tár.

Szerkesztik:

Dr. Lencz Géza és Dr. Varga Zsigmond.

1-ső száma megjelent.

Tartalma:

I. Theologiai Értesítő:

Dr. Varga Zsigmond: Az ókori keleti kutatások hatása a theológia különböző ágaira s azoknak egymáshoz való értékviszonyaira.

II. Beszédok és imák stb.:

Dr. Baltazár Dezső: Megtartás az Úrban. Községes egyházi beszéd, elő- és utóimával. (Háborús.)

Pásztor: Mindent oselekedhetem. Egyházi beszéd. (Háborús.)

Csűrös József: Mit prédikál a háború? Egyházi beszéd. (Háborús.)

Marjay Károly: Megújulás! Újévi egyházi beszéd 1916. év újesztendején. (Háborús.)

Raffay Sándor: A talentokról. Biblia magyarázat.

S. Szabó József: Az örökkévalóság keresése. Egyházi beszéd ifjúsági istentiszteletre. (Háborús.)

Szombati Szabó István: Imádság haretéren eltemetett katona emlékére.

Dr. Tüdös István: A játszó gyermekek és az utolsó ítélet. Községes egyházi beszéd, elő- és utóimával.

III. Értekezések stb.:

Dr. Lencz Géza: A háború ethikai megítélése.

Előfizetési díja: Egész évre K 14.—, félévre K 7-50, negyedévre K 4.—. Az „ORLE” és a „MELE” tagjainak egész évre K 12.—.

Mutatványszámot kívánatra ingyen és bérmentve küld a

Kiadóhivatal: Debreczen, Piac-u. 34. sz.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debreczen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Med. univ.

DR. BORBÉLY IMRE

— fogorvos. —

Debreczen. Csapó-utca 22.

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debreczen sz. kir. város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeltteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a haretér bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és ércz koszorúkból.

Sürgönyeim: Gebauer temetkezési intézet Debreczen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

Harmonium, Hegedük, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.

GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél
íven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A háború után.

Biborban született Konstantinos a magyarokról azt mondja, hogy ezek béke idején nem tartanak össze, a folyók mentén elszéledve széttagoltan élnek, főnökeiknek nem engedelmesskednek, de szerződés van köztük, hogy háborúban valamennyien támogatják egymást. Ez a kölcsönös támogatás pedig nemcsak szövetségesek között szokásos segítség volt, hanem a legteljesebb egyetértés, egyéolvadás, amint kitűnik a Bölcs Leó művéből, mely szerint az összes szkitha népek közt csak ők (meg rajtuk kívül a bolgárok) tartanak komoly hadi rendet, egymást soha el nem árulják, zsákmány kedvéért el nem hagyják, a közös tervhez mindnyájan hívek, s egyetlen vezérnek hódolnak.

Ezer esztendő múltán — attól tartok — most sem másforma a magyar, mint volt a róla író görög császárok korában s ha valaki mesziről nézve akarna felőlünk ismertetést írni, most is jó lélekkel megírhatná: a magyarok békeben nem tartanak össze, csak arra köti őket az egyezségük, hogy háborúban ontsák vérüket egymásért.

Azért amikor arról van szó, hogy milyen feladatok várnak reánk a háború után, én a tennivalók e rengetegében egyet látok, mint elsőt, mint minden másnak feltételét: megépíteni egymás megértésének, az összetartásnak, az egész magyarság együttérzésének az útját.

Ebben a munkában pedig reánk, reformátusokra vár a legnagyobb feladat s minket terhel a legsúlyosabb kötelesség. Jó úgy, mint rossz irányban mi tudunk lenni leginkább az erjesztő kovász. Pusztán számbeli viszonyaink is ráutalnak erre. Mert bár az ország egész népességének csak egy nyolcadát tesszük, a magyar ajkú lakosságnak egyharmada, sőt az ízig-vérig magyaroknak még nagyobb hányada vagyunk. S ha római katolikus testvéreink a tiszta magyarság-

ban is többen vannak nálunk, ököztük körül, belől ugyanannyi a nem magyar ajkú, míg mi nagyon parányi rész kivételével valamennyien magyarok vagyunk s így, mint mindenek fölött magyar egyház, mi vagyunk első sorban kötelezve a magyarság ügyét szolgálni. Nem büszkélkedésül emlegetem én a magyar voltunkat, de a súlyos és felelősségteljes kötelesség hangsúlyozásával.

Azontúl más is előtérbe állít bennünket a magyarság közügyeinek az irányításában. Mi kiválóképpen el vagyunk jegyezve az alkotmányos szabadsággal. Mi nemcsak az országos ügyekben, de az egyházunk ügyeiben is gyakoroljuk magunkat az önkormányzati jogokban. Évszázadok óta fejlesztett képességek szállottak át őseinktől fiainkra. Nem véletlenség az, hogy országunk vezető emberei közt a lélekszám arányánál nagyobb hányaddal találjuk a reformátusokat, hanem a közügyekkel állandó foglalkozás átöröklött képességének természetes folyománya. Aztán a mi egyházunk különös gondot fordított az extenzív oktatásra már akkor, amikor az állam és más egyházak csak az előkelők vagy a kiválóak — esetleg intenzívebb — nevelését tartotta feladatának. Ezért tudott adni a református magyarság a hazának számos — másképp bizonyára észre nem vett — fényes új tehetséget. De ezek a tények megint csak fokozzák azt a kötelezettséget, mely egyházunkat s egyházunk tagjait az egész magyarság javának folytonos munkálására kényszeríti.

Az összetartás, egyetértés, lelki harmónia előkészítésében és megvalósításában is hát a reformátusoknak jó példával kell előljárni. El kell követni mindent, megragadni minden alkalmat, hogy az a gyönyörű egyetértés, a kötelességnek amaz összhangzó teljesítése, mely a világháború válságában az egész magyar nemzet hatalmas erkölcsi erejének nagyszerű bizonyága, megmaradjon a háború után is és hogy az erők együtt-

működése meglegyen nemcsak addig, míg a veszély elhárítására van szükség, de akkor is, amikor a veszély elhárítottságának eredményei a magyarság javára értékesíthetők lesznek. Ha erre nem vagyunk képesek: megint — mint annyiszor — hasztalan ontották a mi édes atyánkfiai a drága magyar vérüket.

Tudja-e a magyar reformátusság ezt a hivatását, az egyetértésben példaadást teljesíteni? Nem merek a kérdésre felelni. Hiszen mi még a háború által parancsolt belső treuga Dei idején is ráértünk civakodni, maró mérget egymás arcába önteni s ha már cselekvéshez nem volt erőnk, legalább egynéhány ujsághasábon át felelni.

Én kérve-kérem az én atyámfiat, ne tegyünk így ennekutána. Ha már az egyházunk méltósága, az egyházunk választott vezetői iránt köteles tisztelet, ha a Krisztus evangéliomának isteni parancsa nem tartott vissza: tartson vissza bennünket a legmagasabbrendű földi érzés, a hazaszeretet emberi törvénye.

A mi testvéreink készek meghalni, hogy oltalmazzák a hazát a háborúban. Mi ne lennénk készek élni úgy, hogy boldogíthassuk a hazát a háború után? A mi testvéreink leküzdi a nemes, emberi hajlandóságokat, hogy tudjanak embert ölni a hazáért. Mi ne tudnók leküzdeni kicsinyes indulatainkat, hogy tudjuk egymást szeretni a hazáért?

Az alkohol elleni küzdelem.

A földművelés erkölcsnemesítő hatása minden kétségen felül áll.

A földműves kora reggeltől késő estig testet, lelket üdítő munkával foglalkozik, közvetlenül szemléli munkájának, szorgalmának eredményét, gyümölcsét, s jól tudjuk, hogy a munkával megszerzett vagyonnak mindig nagyobb a beese, mint a könnyen nyert vagyoné. Ez tanítja meg a földművest arra, hogy a tulajdont tiszteletben tartsa, éppen ezért a termőföldet nemcsak megbecsüli, de ahhoz úgy hozzá van növe, hogy attól szinte elválaszthatlan.

Azért van az, hogy egy elszántott barázdáért nagyobb elszántsággal perel, mint más nagyobb vagyonáért, s ezért van, hogy Amerikába vándorol, ahol testet, lelket ölö munkát is vállal, csak hogy a hazai földből egy darabkát magáénak megszerezhesse s ezért látjuk azt az emberfeletti hősi küzdelmet, amely nem engedi az ellenségnek, hogy egyetlen talpalattnyi területet is elfoglaljon.

A földműves közvetlen szemlélője a Teremtő munkájának. Évről-évre látja, a rügy fakadást, a virág illatában gyönyörködik, s látja mint lesz az elvetett magból megsokasodott termés, látja, miként alakul át a szorgalmas munka embert és jószágot ellátó Istenáldássá, s megszenteli a hetedik napot, hogy hálát adjon annak, aki nyújtja mind e jókat.

A földműves ember lelke tiszta, szava őszinte, szive

Tárca

Ne sirjatok . . .

Csüggedt szívekben épüljön a hit.
Megtört szemekben csillanjon mosoly.
E könnyes élet túrni megtanít,
S a szenvedés halálosan komoly.
Bár sok lélek kintől meg-megremeg,
Ne sirjatok fáradt, jó emberek!

Lesz egy napunk, váltsága a bűnnek,
Párját nem látta érző szív soha.
Mégkínzott szívek mámorba borúlnak,
S felejtjük, sorsunk mily rút, mostoha.
E békenap suhanva közeleg:
Ne sirjatok fáradt, jó emberek!

A szívekben csitítsátok lágyan
A százszor sebzett drága pontokat.
Keressetek üdvöt szent imában
— Az égre nézve — ez nyugalmat ad.
Fonódjanak hát össze a kezek . . .
S ne sirjatok fáradt, jó emberek!

Nagy Ilonka.

Karácsony a táborban.

A hold bágyadt fényű palástja szétterítve nyugszik a halmos tájon. Északra tőlünk egy kopár domb emelkedik. Azon túl huzódik a rajvonalunk. Ezer halál leelkedik arra, aki mint ellenség felé közeledni merészkedik. Halált rejt méhében a föld, a drótakadály, talán még a sárgult fűszálak is a csontkezü fejedelem hü esatlósai. A falveska hosszúhajú, alázatos köszönésű vénjei, magas csizmájú, vászonszoknyás fehérnépei, maszatos gyerekei rég aluvóra tértek. Mindjárt éjfél. Közülünk senki sem feküdt le. Várjuk, mit üzen a muszka. Fog-e kívánni boldog karácsonyt ágyú acéltorkával, mint tavaly, vagy megelégszik egy-egy életjeit adó ágyúdörgéssel. Lesz-e roham, vagy pihenhet rajvonalunk derék katonasora, kik felett a csillagok, mint Hadúr szeméi virrasztanak? A tiszték sakkoznak, beszélgetnek. Érdeklődnek az otthoni ujságok iránt. Mi jöttünk hazulról, mi mondjuk el a magyar föld üzenetét s legfrissebb híreit.

Félegy felé jár az idő. Az ágyúk szava szaporodik. Már karácsony napja van. Kinézünk a bágyadt fényű éjszakába. A kakasok szólnak, mint otthon, Puskaesatánások vegyülnek a tompa dörrenésekbe. Boldog kará-

nemes, s nem ér rá a modernizmus kételkedő tanaival foglalkozni. A földműves nép volt mindig a kimerült társadalom tartalékja. Innen frissül fel egészséges, életre való emberanyaggal a degenerált közép- és különösen a szellemi osztály, amit az tesz lehetővé, hogy a földműves osztály még közelebb van a természetes életmódhoz, s így módjában van természetes és értékes kvalitásait teljes egészében megőrizni.

Ez a becses embertartalék veszélyben van.

Nem részesül a tudásnak abban a legkisebb áldásában, amelyre szüksége lenne, s amire joggal számot tarthatna. Innen van, hogy védtelen az öt környező három legsúlyosabb veszedelemmel szemben, amely a háború folytán még fokozottabb mértékben támadja meg, mert nem ismeri azok emberölő hatását, s nem ismeri az azok elleni védekezést. Ez a három veszedelem: a vérhaj, tuberkulózis és az alkohol.

A két első az orvos szakmájába vág, de itt az ideje, hogy az orvos kötelességét fokozott mértékben teljesítse. A harmadik már mindenkire kötelességet ró, akinek műveltsége van, akinek módjában van hatni az emberekre, s különösen kötelessége azoknak, akik hivatva vannak népünk szellemi és lelki világát vezetni.

Ha a tanítás kezdetén imával fohászkodunk a Mindenhatóhoz, ha a tanítás végeztével imával adunk hálát Istenünknek, nem lehetne-e szokássá tenni, hogy a gyermek vérebe oltuk: óvakodjunk az egészséget és becsületet megölő, anyagi romlásunkat előidéző pálinkától?

Az alkohol élvezetének legnagyobb oka a megszo-

kás. A szervezet hozzá szokik apránként a narkózishoz, s nem nélkülözheti; innen van a nagy baj, ahonnan többé nincs visszatérés. A tanulatlan anya pálinkás kenyérrel hallgattatja el zsenge gyermekét, s az apa majomszeretetből s ugyancsak nagyfokú tudatlanságból pálinkával édesgeti magához fiát, nem tudván azt, hogy ez az első pohár az első lépés a teljes anyagi és erkölcsi züllés útján. Ha már a tanítás nem segít, büntetéssel kellene oda hatni, hogy a serdülő gyermek alkoholhoz ne jusson.

A társadalomnak egy nagy bünére kívánom felhívni a figyelmet.

A munkásfizetésnél rendszerint a pálinka is az alkuban van. Ne higgyük, hogy a műveletlen munkás találmánya az, hogy fizetése fejében pálinkát követeljen. Az találta ki, aki ez úton is nyerni akart az emberi munkaerőn, s a gyenge, akarat nélküli munkást a művelt, tanult, hidegen számító munkaadó nyomorítja meg azal a méreggel.

Elvül tüzttem ki, hogy olyan munkást, aki pálinka javadalmazást követel, nem alkalmazok, s szigorúan meg is tartottam. Eleinte sok károm származott ebből, de sikerült a munkásokat rászoktatni a gazdaságomban fennálló rendhez, s ma már szó sincsen a pálinkáról. Munkásaim, ha fogyasztanak is, a maguk pénzén szerzik a pálinkát és annak fogyasztásában mértéket tartanak, s most már én is nyerek határozottságomért, mert nyugodt, szorgalmas, munkabíró embereim vannak.

Ugyanakkor egy közeli bérlő nagy mennyiségű pá-

esonyt kezd kívánni az ellenség. Berreg a gépfegyver, de szünetekkel dolgozik. Dörgenek az ágyúk. Szólnak a sortűzek. A hold alámosolyog. Mit törődik ő azzal, mi történik a Monarchia északkeleti határán egy völgy felett, a dombtetőn? . . . Csak emberek sóhajtanak ott utolsót, véresen sápadó arccal. Látott már ilyet sokszor, amióta kocsizik az égen, amióta ember van a földön. Igen, mindig ezt látta. Talán azért is mosolyog gúnyos arccal. Lesajnálja ezt az embervilágot, mely maga csinálja a vértanúkat, hogy azután gyászolja és ünnepelje vérbefulladt testvéreit!

Szaporán feleselnek az ércsárkányok, dobbanó fényük, mint nyári villámlás, a láthatáron. Pereg a gépfegyver, csattannak a sortűzek. Nincs semmi szünet a hangzavarban. Támad a muszka . . . Egyedül bandukolok haza a csikorgó havon. Meg-megállva hallgatom a szokatlan zenét. Durranás, csattanás, berregés. A kutyák versenyt ugatnak. A holdat ugatják-e, vagy az ember gyilkoló természetét ócsárolják egymás közt? Döng a föld. Rezeg alacsony lakásom ablaka. Kinézek. A hold elbújt egy foszlányos felhő mögé. Fátyolt terített orcájára, mint szemérmes leány. Mégsem akarja látni a kultura ruhájából kivetkőzött embert. Lefekszem szénából vetett ágyamra. Még hallom a hadak zaját. Fejemre

húzom a gyapjúpokrócot. Fáradt vagyok. Aludni szeretnék. Jó éjszakát! . . .

— Egy kisebb támadást csinált a muszka — beszél az esős karácsony reggelén egyik tiszt. — Sok vérebe került neki. Ott fekszenek halottaik a két rajvonnal között. Ilyenkor, ünnepek alkalmával rendszerint megpróbálkoznak. Arra számítanak, hogy katonáink italt kapva, éberségüket veszítik.

De nem az ital hevíti a mi fiainkat, hanem az a nemes tűz, melyet a háború tizenhét hónapja nemhogy lohasztott volna, hanem még élesztett. Mint ahogy a nagyobb szél messzebb ragadja a lángokat s nagyobb területet öltöztet tüzes ruhába: úgy röpitette szét a háború orkánja a lelkesedés tűzcsóváit s még a hideg lelkeket is nemes lángba borította . . .

Az ég könnye permetezve hull alá. Talán siratja azokat, akikre ez a karácsony nem virradt fel, akik többé karácsonyi örömhirt itt e földön nem hallanak. A görögkeleti templom előtt egy fenyősátorban róm. kath. kollegám misézik, csak egy szakasz katona térdepel a vizes gyepen. Mindenkinek helyén kell lenni. Az ellenség a gyöngye pillanatra les. Lovas küldöncök nyargalnak a locs-pocsos úton. Lovaik patkói alatt szétfreccsen a barna lé. Egy-egy öreg ágyú megmordul.

linkát adott minden hétfőn munkásainak. Az eredmény folytonos civakodás, veszekedés, verekedés lett. Megrongálták a gépet, a munka nem haladt, megverték a munkaadó megbízottját.

Ez a szembeállítás csak halvány képet nyújthat a valóságban folyó dolgokról; ezt csak azért hoztam fel, mert közvetlen tapasztalásból tudom, de látjuk ezt nagyban is, ott volt a példa a japán és orosz seregek esetében, s a japán sikert nem ok nélkül számítják az abstinencia sikerének.

Népünk valahányszor életbevágó munkába kezd, azonnal a pálinkás butykoshoz folyamodik. Iszik ha jó kedve van, ha búsul, ha örvendetes családi esemény éri, ha gyász sújtja, ha fázik, vagy melege van, s különösen ha vásárba megy. Rendszerint józan ítélő képességének teljes hiányával alkudozik azokkal, akik számítanak az ő gyengéjére, s elképzelhető, minő üzleti előny hárul ő reá ebből, akkor, mikor kifosztója hideg, józan ésszel áll vele szemben. Feltéve, hogy józanul bonyolította le üzletét, ennek öröme a végén csak előkerül az áldomás pohár, hogy azután hazafele ténfergése közben a zsebtolvajok zsákmánya legyen, s még szerencse, ha nem ott fagy meg az útszélén.

Nem akarok az alkohol fiziológiai hatásáról megemlékezni, hiszen ezzel ma minden művelt ember tisztában van; céloom csak az, hogy a neveléssel a gyermekeket egészen a testi megszokásig szoktassuk a veszély megismerésére, másrészt agitációt kívánok indítani abban az irányban, hogy tőlünk telhetőleg minden úton-

módon követeljük, miszerint a munkások javadalmazásánál a pálinka alkalmazása büntetés terhe alatt tilos.

Az ipari üzemeknél ismeretlen fogalom a pálinkával való fizetés. Ez két dolog mellett bizonyít: első sorban azt bizonyítja, hogy a szociális műveltségben magasabb fokon álló iparimunkás jólétével jobban törődnek, mint az arra inkább reászoruló, s gyengébb mezőgazdasági munkással, másodsorban azt is bizonyítja, hogy az ipari munkást nem lehet egy-két korty itattal falhoz állítani.

A gazdálkodóosztály szégyene marad, hogy a gondjaira bízott munkásosztály szociális nevelésével ennyire nem törődik, sőt egyenesen egészsége ellen tör, másrészt szégyenletes lekicsinylése s veszélybe döntése gyengébb tanulatlan embertársainak.

Sajnos, az állami vezetők is sokkal rövidlátóbbak, semhogy arról a néhány millió, a szeszből eredő haszonról le tudnának mondani, jóllehet néhány év alatt az állam közvetve igen sokkal többet nyerne: vagyonos polgárokból, a közbiztonság megjavulásában, s kevesebb toloncházra, hülyék intézetére és börtönre lenne szükség.

Ezen a téren csak egy módon érhetünk el kézzelfogható sikert, ha a társadalom vezető elemeit áthatja az a törekvés, hogy nemzeti veszedelmünk elhárítása érdekében a legnagyobb akaraterővel agitálunk.

Itt is a legjobb segítőeszköz a példa! Hiába prédikál vizet, aki bort iszik.

A társadalom elitjének élete legyen olyan, hogy

Temetési menet vonul ebédlőnk előtt. Egy civilt kísérnek az utolsó útra. A nehezen esúzó szánon gyalultatlan deszkakoporsó. Előtte, apró lovacskáktól vont kocsin ül a mély fekete szakállú pap, sárgásbarna temetési ruhájában, kezében keresztel. A menetet zászlóval kezükben közömbös arcú asszonyok vezetik. Egyik fenyőágot visz. Apró sütemények, alma, dió, színes szalagok vannak ráaggatva. Mint egy karácsonyfa. A halottas szán hátuljára szurtos gyerekek kapaszkodtak fel. Öreg, hosszú hajú, nehéz lépésű emberek, felaggatott szoknyájú asszonyok kísérik. Kicsi a temetési menet. Földhözragadt szegény lehetett az elköltözött. Az areok közömbösek. Nem ujság itt a halál. Megállanak a templom előtt. Monoton, bánatos ének zsong. Elbucúztatják attól a hajléktól, ahol kereszteltek is talán. A harang nem szólhat. Az Istenhez hívogató nyelvek sokszor áruló szavakat kongtak. Egy-egy ágyú kiált. Mintha helyettesíteni akarná éretestvérét . . .

Este parancsot kapok, hogy egyik szomszéd faluban levő ezredüknél tartsak istentiszteletet.

Egy sátorponyvas trétkocsi belsejében szalmaülésen kuporogva indulok útnak karácsony másnapja reggelén.

Dombról le, dombra fel vezet a jókarban levő

köves út. Egy hegyoldalban poroszkálnak lovaink. Néhol vetés zöldül. Hirtelen készített út vezet a hegyre. Talán rajvonalkhoz. Tegnap még sok-sok ásó vágta a sárgás földet. Ma már kész az út. Trétkocsik vonulnak rajta. Bejáratánál nagy rakásban, hevenyészett fakeresztek. A hősi halál eljegyzettjeinek számára. Cifrára fargott fakeresztek állanak a kiháló mező egyes pontjain. Megkérdelem német kocsisomtól, mit jelentenek ezek. Nem tudja. Most már tudom. Kútak mellé állítja a vakbuzgó ruthén nép. Nálunk, a pusztán, kútgém jelzi a kútat, itt fáradságos pepecselő munkával készült kereszt.

Megérkeziünk térképem vezetése mellett egy faluba. Megtaláljuk az ezredet. Derék, izig-vérig magyar ezredese sürget az istentisztelet megtartására. A szerb kolléga már kijött a gör. kel. ruthén templomból. Ott várnak a református katonák. Felszelem a kenyeret. Kocsira ülök. A templom előtt két őrmester jelenti, hogy melyik zászlóaljtól hány ember van jelen. Körülbelül 80 katona jöhetett el. A többi tartalékban, őrhelyén áll.

Egyszerű, háromtornyú fatemplom. Misztikus homály van benne. Oltár, szentképek. Egy vörös abroszal leterített asztal. Még rajta a kenyérmorzsa, ami a szerb áldozásból maradt.

követendő példaként hasson a kevésbé műveltek előtt s a művelt ember kötelessége magához emelni alantabb álló embertársát, s jóakarató beszéddel, tanítással oktatni az őt környező veszélyről.

Ha a nevelőmunkát mentől többen veszik kézbe, ha mértékletességi egyesületeket sűrűn alkotnak, ha a felnőttek oktatását orvos, gazda, lelkész igaz lelkese déssel karolja fel, az eredmény el nem maradhat, s a társadalom akkor fog igazi keresztyéni szellemben közeledni ahhoz a célhoz, amelynek elérése földi életünk végcélja.

Szomjas Gusztáv.

Egyház

A lelkészözvegyek helyzete.

Mélységesen fájdalmas seb, melynek égetését az egyház egész testének folytonosan éreznie kellene, míg orvosolva nem tudjuk. Azok, akiket illet, bedugják a fülüket a mélységből szünetlenül felhangzó jajkiáltások előtt.

Elöttem fekszik egy lelkészözvegy levele. Valóság-gal égeti a lelkemet. Ide írom; hadd égesse másokét is. — „Eltudják-e képzelni, akik jólétben, vagy legalább is biztosított helyzetben élnek, micsoda nyomorban tengődik ebben a szédületes drágaságban az az intelligens időse asszony, akinek ma 600 koronából kell megélnie! 1915-ben kaptunk 120 korona drágasági pótlékot. De ugyanakkor nagy nyomatékai értésünkre adták, hogy

Kétfelől vasrúdon két angyal. Fehér abrosszal leteritem az asztalt. Reá rakom az úrvacsorai jegyeket. A gyönyörű ezüst kelyhet és tányért is, melyet a hadosztály ajándékozott „református katonáinak“.

Az öreg ruthén harangozó meggyújt egy hatalmas gyertyát. Megértetem vele, hogy nekünk az nem kell. Felhangzik az ének. „Az Istennek szent angyala“. A félhomályban is látom, hogy a fáradt arcok hogy lobbanak ki. Rég nem volt részük istentiszteletben. Őt róm. kath., egy gör. kath., egy szerb lelkésze volt s van a hadosztálynak. Református egy volt. De néhány hónapja elment s helye eddig üresen maradt.

Megkezdtem tehát működésemet, ami után vágyódtam. Itt hirdetni az Ígét. Fogékonyabb az emberi szív. Közelebb van a lélek az Istenhez. A szemek könnyei, a felszálló ének szívből fakadása, az imádság mélysége, a katonák keresztyéneinek megkönnyebbülése, az ember semmiségének érzése: mint gyűjtőlencse által összpontosított érzelm-sugarak egyesültek szívemben. Ilyen boldog karácsonyom, mint ebben a szent órában, még sohasem volt . . .

Harctér, 1915 december 30.

Nádházy Bertalan,
református tábori lelkész.

továbbra ne számítsunk rá. A drágaság napról-napra nő. Októberben egy öl tűzifáért 104 koronát kellett fizetnem. — Aztán tegnap egy fiatal asszony kéregetett nálam azzal, hogy az ő ura katona, ő csak 42 korona havi segélyt kap, az kenyérre és tüzelőanyagra is kevés. És nekem, a lelkészözvegynek jut egy hónapra 50 korona gyámdíj. Ebből kell fizetnem lakbért, ebből venni fűtőanyagot, világítást, ruházatot stb. s még ezt az alamizsnát is utólagosan kapjuk. — de annyira utólagosan, hogy az 1915. évi októberi, novemberi és decemberi illetményem még ma, január elején nem jött meg“.

Ne beszéljünk e dolognak személyi, érzelmi oldaláról. Nehéz volna nyugodtan maradni. Beszél hallhatóan ez a levél ügy írójának, mint általában az özvegy papnéknak helyzetéről. Hanem egy kérdés után némi összehasonlító statisztikai szembeállításal világítsuk meg egész tárgyilagosan, — nem is személyi, hanem egyházi közérdekből a lelkészi állás megbecsülését egyéb életpályákkal szemben.

A kérdés arra a megdöbbentő tényre vonatkoznék, hogy a lelkészözvegyek azt a nyomorúságos alamizsnát utólagosan kapják. — Mi ennek a magyarázata? Hiszen a férj mindenféle hivatalban előre kapja kisebb, vagy nagyobb fizetését! . . . — Most a statisztika:

Az 1914: 36. t.-c. *nem* állami jogbölcsészeti és kereskedelmi akadémiái tanárok fizetését fokozza 11 ezer koronáig; özvegyek ellátási díját 4200 koronáig; gyermekek neveltetési évjáradékát az özvegy anya gyámdíjának $\frac{1}{5}$ -ében állapítja meg külön-külön minden gyermekre, a létszám korlátozása nélkül. Úgy, hogy ilyen özvegy p. o. 4 gyermekével kaphat évenként 7560 koronát.

Ugyanezen törvény alapján középiskolai tanárok fizetése lakbérrel együtt felemelkedett 7 ezer koronára, az özvegyek évi ellátási díja 2800 koronára; a gyermekeknél itt is az özvegy díjának $\frac{1}{5}$ -e egyenként; tehát 4 gyermekkel 5040 koronára.

A lelkészek fizetéséről, amennyiben az nem egy ségesen van rendezve, nem szólhatunk. Hanem hangsúlyoznunk kell azt, hogy lelkészeknél a nyugdíjra zárt szám van kimondva. Lelkész 4 ezer koronánál magasabb nyugdíjat semmi esetben sem kaphat.

A nyugdíjintézetbe fizetendők pedig így állnak egymás mellett: A tanárok belépési járulék címén fizetik egy évi törzsfizetésük $\frac{1}{3}$ -át; a lelkészek 33% -át; amott a fizetés emelkedésénél mindannyiszor újra $\frac{1}{3}$ -át; itt magasabb javadalomba lépésnél a többletnek mindig 33% -át. — Továbbá évi tagdíjjárulék címén amott, — előbbi rendezés szerint tanár 2% ; fenntartó testület 3% -ot; azonban a fenntartó testületnek jogában állott magára venni a tanárok 0% -ját is, és értesülesem szerint több egyház, mint fenntartó testület gyakorolta ezt a nagylelkűséget az ő tanáraival szemben, az 1914: 36. t.-c.-ben foglalt rendelkezés szerint tanári állások után fizet a fenntartó testület évi járulék címen 7% -ot,

a tanár 1¹/₂-et. A lelkészek ezen a címen fizetnek 3¹/₂⁰/₀-ot, tehát kétszeresenél is többet, az egyházközségek 2⁰/₀-ot.

A tanítókkal is nagyon mostohán bánnak el. De még ezekkel is méltányosabban, mint a lelkészekkel, amennyiben tanítóözvegyek kaphatnak évi 1000 korona gyámdíjat, de a lelkészözvegyek csak 600 koronát; 100 korona ebből is kegyelem, mert az 1904: VII. t.-c. 20. §. az özvegy évi járadékául még csak 500 koronát rendel. Egy állam hivatali szolga, egy vasúti ör felesége is kaphat évi 1000 koronát. Gyermek neveltetésére tanítóknál és lelkészeknél az atya nélküli árvák után jön fejenként évi 100 korona, de csak hat-ig, holott, legalább nemzeti érdekből a sok gyermekért meg kellene kétszerezni, meg sokszorozni a segélyt. Száz korona ma, legalább a fővárosban egy főiskolai tanulónak, ha az nem jut magánkeresethez, vagy nincs ereje ehez, 1 hónapra nem elég.

Nem szabad a különböző állások közt, a teljesített munka értékére nézve összehasonlítást tenni, esetleg valamelyiknek a lekicsinylésével. Annnyit azonban bárkinek a bántása nélkül kijelenthetünk, hogy tanítók és lelkészek munkája a nemzet életérdekeinek szempontjából jelentőségre, hatásra nézve semmi más munkának mögötte nem áll. Sok munkakörben nem okozna mélyre ható bajt a munkásnak, igényeihez mérten csekély díjazása és ebből eredő kedvetlensége; de lelkészek és tanítóknál igen, annál inkább pedig, mert itt a káros hatás szemmel nem látható, és azonnal nem vehető észre, a felszínre került és elterjedt sebek már alig gyógyíthatók.

Lehetetlen nem látnunk, hogy állandóvá lett az az aggasztó, sőt megdöbbenő tünet, hogy a lelkészi pályára menők nagy hányadánál a lelkipásztorban elengedhetetlen kellékek hiányoznak. Ez a tény pedig a lelkészi status iránt kívánatos, és nem rég még élt tiszteletnek a nagymérvű aláhanyatlását vonja, vagy vonta már eddig is maga után. Hogy viszont ez óriás kihatással van a hit és egyházi életre, gondolom, ezt nem kell bizonyítgatni. Az is csak természetes, hogy most, amikor az eszményeket a korszellem már az ifjabból kiöli; amikor már az ifjú tudja, hogy az újján ki kell számítani az előnyöket itt, a hátrányokat ott: magasabb rendű szellemi és erkölcsi tulajdonságokkal igen kevés megy olyan pályára, hol magára életében lekicsinylés, halála után özvegyére és árváira inség, nyomor vár. — És végeredményben az egyház bünhödik a hibáért.

Kisujszállás.

Nagy István,
lelkipásztor.

A lelkészek özvegyeinek és árváinak ellátása csakugyan nem megfelelő s ezen az égető bajon mielőbb segíteni első rangú feladatunk volna. Sajnos, ezt nem látják be mindenütt és az özvegyeknek sokszor még azt sem adják meg, ami őket a nyomorúságos mérték szerint helyesen megilletné. Konkrét esetek állanak előttünk, melyekre még visszatérünk. Szerkesztőség.

Iskola

Az egyetem református hittudományi kara.

A református hittudományi karon a következő kollégiumokat hirdették meg:

D. Erdős József: Újszövetségi isagogica, Újszövetségi exegesis, Újszövetségi görög nyelv és szöveganalýsis;

Sass Béla: Héber nyelvtan, Ószövetségi írásmagyarázat, Ószövetségi szeminárium;

Dr. Ferenczy Gyula: Egyházzónoklattan, Liturgia, Bibliamagyarázat, Szónoklati szeminárium;

Zoványi Jenő: A keresztyénség történelme, Magyar protestáns egyháztörténelem, Magyar protestáns irodalomtörténeti szeminárium;

D. Lencz Géza: Dogmatika, Vallásbölcsezet, Vallásbölcsezeti szeminárium;

Kiss Ferenc: Bevezetés a lelkipásztorkodás és belmissió elméletbe, Lelkipásztorkodástan, Részletek a belmissió történetéből Belmissiói szeminárium;

Csánki Benjámín: Keresztyén erkölestán, Theológiai encyclopaedia, Keresztyén erkölestani szeminárium;

Dr. Kun Béla: Egyházjog, Magyar protestáns egyházjog, Közjog és közigazgatási jog;

Dr. Tankó Béla: Az erkölcsfilozófia főkérdései, Kant filozófiája és a német idealizmus kezdete, A XIX. század paedagogiai irányjai, A didaktika főkérdései;

Dr. Kovács Gábor: Közgazdaságtan;

Dr. Kenézy Gyula: Egészségtan.

Az egyetemi tanrendet a lelkészképző intézetével egybevetve, látható, hogy az előadók és kollégiumok nagy száma következtében hittanhallgatóink előtt a tudás széles mezeje áll nyitva és meg van adva a mód arra, hogy magukat minél alaposabban kiképezhessék. Dicséretökre legyen mondva, ezt az alkalmat meg is ragadják és a kollégiumokon nagy szorgalommal vesznek részt.

Közélet

A „Kálvin-Szövetség“ évi közgyűlése és konferenciája.

A Kálvin-Szövetség évi közgyűlésével kapcsolatban négy napos konferenciát tartott január 18—21. napjain Budapesten, melynek főtárgya volt a lelkészekre a háború után váró teendők megbeszélése. Részt vett a konferencián 68 lelkész. Nagybárá pestvidékiek, mintegy 17 erdélyrészi, a többi kerületekből is néhány.

A konferenciát 18-án reggel Petri Elek 1. Ján. 54 alapján tartott bibliai melegségű áhitata nyitotta meg, mellyel megadta a konferencia alaphangját, a mindvégig kedves, bizalmas, baráti hangot. — Utána dr. Kovács István theol. tanár beszélt a kálvinizmusnak a

múltban megnyilvánult erejéről, népies példákra (Bocskay, Bethlen, Tisza István, Vilmos császár) hivatkozva, kiemelte, hogy a kálvinista jellem szilárdságának és férfias bátorságának gyökere az Isten szuverénitása, tisztaságának magyarázata, a morál fölénye a dogma fölött. E jellemképző hatása a kálvinizmusnak beivódik és öröklődik még a más egyházba térő utódoknál is, kiket mintegy „számfölötti“ kálvinistákká nemesít. E hatalmas szellemi erő, mely demokratikus és arisztokratikus is egyben, a magán-, társadalmi és gazdasági életre is reá nyomja bélyegét és ha ma ereje gyöngült, annak oka részben talán az államsegély is, ami helyett tartaléktöke gyűjtését ajánlja. — Dr. Szabó Aladár lelkész: „Bölcsészet, keresztyénség, protestantizmus“ címen tartott előadásában nem valamely filozófiai rendszerről szól, hanem a filozófikus gondolkodásról, amely bár hozzátapad sokszor a természeti világhoz, mégis magasabb életcélt keres. A vezetést az értelemre bízó természettudományos felfogás és a kritika nélkül való kegyesség egyoldalúvá nevel és veszedelembé sodor. A protestantizmus e kettőt nem összekeverve, de egybeolvastva, kellő helyet foglalhat el a teljes rendszerben erőssé épített katolicizmus és az emberek anyagi boldogítására szövetkező szocializmus között. Egyházunk bástyái lesznek: a házi áhitat theologus-képzés, a tanár és tanító megbecsülése, a lelkészegyesület, a diákszövetség.

Ruffy Pál a papságnak a gyermekvédelemben való szerepéről szólt. Az egyke és a gyermekhalandóság orvossága a lelkész kezében van és ez az orvosság a vallásnak erkölcsi ereje. Ezt latba vetni a lelkésznek egyházi és hazafias kötelessége, mert a nép tudatlanságának megszüntetésében, a preventio meggátolásában, az elkövetett nemzetpusztító bűnök büntetésében polgári hatóságaink igen lanyhák. A kérdés mélyen gyökerező gazdasági okairól nem szólt. De a lelkészek hozzászólásaiból látszott, hogy ők is e probléma ütőerén tartják figyelmüket.

Forgács Gyula péczeli lelkész szólt a falusi lelkipásztor hiterősítő munkáiról. Ragadja meg minden pap a gyülekezetében adódó alkalmakat egy új generáció nevelésére. A falu evangélizálását szervezni és ellenőrizni az egyetemes egyház feladata lenne ugyan, de ennek hijján végezze a lelkész.

Délután hatkor a Kálvin-téri templomban prédikált Ravasz László dr. 2 Kor 4:—13 alapján. Az evangéliom mint isteni világosság nem formálja a világot, hanem a maga valóságában mutatja. Sok szenvedés által lesz ugyan bennünk és általunk világító erővé, de mégis ez úton teszi láthatóvá Jézust a mi életünkben. Ez a beszéd valóságos delicatessé volt. — Utána következett a közgyűlés. Bernáth István elnök vázolta a Szövetség múlt évi munkáját. Gyűjtöttek a Claparède-emléktáblára; nyomtatványokat küldöttek a katonáknak; fölemelte szavát a Szövetség a könnyelmű elválások

ellen az igazságügyminiszterhez küldött beadványában; az amerikai presbiterianus egyházhoz küldött átiratában tiltakozott a magyar munkásoknak a más munkaalkalmak elvonásával a municiógyárakban való alkalmazása ellen.

A Kálvin-Szövetségnek 1400 tagja van, mintegy 1500 korona tőkéje. — Tervbe vették egy utazó titkár alkalmazását is. Lelkes szavakkal jelölte meg az elnök a Szövetség jövő feladatát is. Szerinte, ha a háború a kívánt változásokat nem hozza meg, a Kálvin szellemének életbevitelével kell megtörténnie a szükséges új erkölcsi reformációnak.

A közgyűlés üdvözölte Kuyper Á. hollandi miniszternek a hollandi Vörös kereszt misszióval nálunk időző és a közgyűlésen résztvevő leányait. Még néhány vidéki lelkésztársunk számolt be a falusi Kálvin-Szövetségek munkájáról. Úgy látjuk, hogy ez nem más, mint belmissziói munka. Ha a Kálvin-Szövetség lelkészeink közül némelyeket belevitt ebbe a munkába, ezert megilleti az elismerés babérága.

A második napot Németh István püspök áhitata nyitotta meg. Majd Sebestyén Jenő theol. m.-tanár a kálvinizmus theol. alapfogolatairól értekezett. Jellemző — mondja — korunkra az antidogmatizmus. Az egyházi újraébredéshez pedig szükséges a kálvini theológia tanulmányozása. Szólt külön-külön az Isten szuverénitásáról, a praedestinációról, Krisztus dogmatikai jelentőségéről és az újjászületés jelentőségéről a kálvinista theológiában. Biztos alapot szerinte csak a komoly tanulmányon alapuló hittani tudás ad.

Dr. Berend Miklós főorvos, egyetemi magántanár rámutat az ijesztő gyermekhalandóságra, minek főoka a tudatlanság és babona. Teendőink egyfelől a törvénytelen gyermekek jogi és szociális helyzetének javítása, főképen azonban a megfelelő kulturális akció. A theológián tanítani kellene a népegészségtant, hogy a pap az orvos nélküli falvakban gyermekvédelmi szaktekintély legyen. Meggyőző és szuggesztív erővel megmagyarázta és megértette, hogy a pap pásztori munkája a csecsemőkre való gondolás nélkül nem lehet teljes.

Veress Jenő theol. m.-tanár a modern vallásos színezetű eszmeáramlatokat ősmertette, amelyek nem mindig ellenséges indulatúak a vallással szemben, sőt a lélek spekulatív munkája útján a vallást új tartalommal igyekeznek megtölteni és gazdagítani. Szólt a természeti és művészeti szép kultuszáról, monizmusról, Nietzsche hatásáról, a művelt körökben elterjedt teozófiáról, a spiritizmusról s a különböző irányokat és felfogásokat egy táborba gyűjtő szabadkőművességről. Úgy szállt ezekre a kérdésekre az előadó, mint a méh a virágok sokféleségére, amelyek mindegyikében azt keresi és azt találja meg, ami általa mézzé formálódik. Azokhoz a kérdésekhez, amelyek maguk iránt sokszor a legértékesebb és legkomolyabb lelkek körében tudnak ér-

deklódést kelteni, csak az elfogulatlanság kezével lehet és szabad ártalom nélkül hozzányúlni.

Hamar István theol. tanár értekezett egyházszervezetünk kialakulásáról, valamint a theol. tudományok hazánkban való újraéledéséről s az egyes hazai theologiák által képviselt theol. álláspontok kibontakozásáról, megemlítve, hogy a különféle theol. irányzatok miatt keletkezett a Kálvin-Szövetség és Debreczen között tapasztalt némely ellentét. Szerinte ez ellentétek, mint általában szellemi mozgalmaink szoktak, végelgyengülésben kihálnak idővel. Vita tárgyát képezte, hogy milyen álláspontot foglaljon el a Kálvin-Szövetség a vele szembe helyezkedőkkel. A megállapodás az lett, hogy kiki őrizze meg egyéni karakterét és kvalitásait és állítsa azokat az építés szolgálatába.

Dr. Ravasz László theol. tanár igen erőteljes karikatúrát rajzolt annak az ígértetésnek, amely frázisokban gondolkodik és beszél s a dogmatikus orthodoxia vagy racionalizmus sikátorain vergődve, lassanként liturgiai alkotórészévé kövesedik. Előadása néhány prédikátor részéről ellenmondást is váltott ki, pedig hogy az erős karikatúra igaz volt, azt mai prédikációirodalmunkból vett példákkal is lehet bizonyítani. Egy következő előadásában ideális képét adta a megtért ígértető reális szükségleteket kielégítő, életalakító prédikatori munkájának.

A harmadik napot Czegléd Sándor theol. tanár áhitata vezette be. Majd Nagy Béla theol. tanár a kálvinizmus ethikai alapfogatairól szolt. Szerinte a kálvinista ethika nem díszérhető az arisztokratizmus vagy demokratizmus tetszetős szavaival, mert ezeknél több, azaz alkuvást nem ösmerő theokrácia. Legalitás és aszkezis pedig annyi van benne, mint a Jézus ethikájában.

Dr. Rác Lajos theol. tanár ösmerteti a modern morálfilozófiai rendszereket. A vallást kirekesztő morálfilozófiával szemben csak az eredetében, lényegében, céljaiban isteni eredetű keresztyén morált ajánlja. — Andrassy Kálmán a falu egyetlen helyes szociális munkájának csak az anyagi és erkölcsi eredményekben gazdag szövetkezeti munkát tartja, aminek élő illusztrációja az ő Istenáldotta sáfarkodása alatt gyarapodó búji eklézsia. — Szöts Farkas dr. theol. tanár a szociáldemokrácia közismert tételeit cáfolgatta. — Dr. Bernát István rámutat arra, hogy egyházunkban milyen alkalmatlan ballaszt a könnyű fajsúlyú intelligencia és hogy keressük módjait az értékesebbek magunkhoz kapcsolásának.

A negyedik napon Czegléd Sándor áhitata után Sebestyén Jenő fejtegette, hogy az összes keresztyén felekezetek között a kálvinizmusnak van a legerősebb szociális érzéke és ez volt legelőször „tudatosan és tervszerűen“ szociális. Ez a természete theológiájából folyik. Minden hívőnek a Krisztus királysága diadaláért kell küzdenie, hogy az egész világ Istent szolgálja és így a társadalomban minden vonalon Isten akarata s

törvényei érvényesüljenek. Rámutatott, hogy a kálvinizmus e szociális vonása miként nyilvánult a történelem folyamán és hogy e szociális érzék ígértetésünkben se hiányozzék és egyházi életünkben se. Teremtünk magyar református egyházunk számára szociális programot. — Lukácsy Imre lelkész ismertette a kálvinizmusból kiszakadt szektákat, keletkezésük okait, velük szemben való magatartásunkat. — Pap István theol. tanár Kálvin liturgiális elveit adta elő azzal a helyes céllal, hogy liturgiánkat minden vonatkozásában frissítsük föl a kálvini liturgiális principiumok alapján, hogy egyházi szertartásaink elevenek, éltetők és ne mechanikusok legyenek. — Dr. Pruzsinszky Pál theol. igazgató a Kálvin ideálja szerint való lelkipásztor képét tárta a konferencia elé. A papi hivatás Isten által adott méltóság, felmagasztalása az embernek. Kálvin életével mutatta eleven képét a lelkipásztornak. Kálvin elhívása pillanatától fogva Isten feltétlen akarata alá rendelte magát. Kálvin leveleiből felolvasott intim részletekkel szinezte előadását, megvilágosítva a nagy reformátor soha nem kételkedő, dolgaiban biztos, szolgálatban fáradhatatlan lelkipásztori munkásságát. A konferenciát dr. Ravasz Lászlónak a Jel. 22—17 alapján tartott bibliamagyarázata zárta be.

Nekünk papoknak egyik hibánk, hogy igen nehezen tudunk *aktuálisak* lenni. E konferenciát is azzal a céllal hívták egybe, hogy a lelkészekre a háború után váró teendőket megbeszéljük. E teendőkről alig néhányan és inkább a világi előadók szoltak. De ez a kifogás igen kicsivé törpül, ha a sikerült előadásokra gondolunk. Egyik nagy tanulsága e konferenciának, hogy nyilvánvalóvá lett, hogy a lelkipásztorra égetően sürgős teendők várnak. A konferencia végén kezdtük sejteni, hogy mi legyen a jövő konferencia helyesebb programja. Tudományos önképzés, tanulás, ígértetési belmissziói munkálkodás, népünk és magunk testi-lelki jólétének emelése, egyházunknak az ideál felé való közelebb vitele stb. bőséges alkalmat kínálnak, hogy közösen beszéljük meg a mindnyájunkat érdeklő dolgokat. Nem tudok elképzelni kedvesebb képet, mint egy, az összes egyházkerületekből *egy* lelkészi konferenciára egybeseregő papi sereget, ahol tudós theológusok, profétalelkű papok, bölcs egyháztagok tanítván tanulnak. Széthúzó közösségek gyakran lettek már naggyá és hatalommá az egyetértés és összetartás ereje által.

Budai Gerson,
budai segédlelkész.

Irodalmi szemle

Soltész János, Konfirmációi Káté református növendékek számára. Ötödik kiadás; ára 24 fillér Nagybánya 1916. 8° 16 lap. Kapható a nagybányai lelkészi hivatalban.

Ez a kis káté, amelyet negyedik kiadásában még a szerző, ötödikben méltó hálás fia Soltész Elemér nagybányai lelkész bocsátott ki, teljes mértékben megérdemli, hogy felhívjuk rá lelkésztársaink figyelmét. Terjedelme nem nagy, a voltaképeni káté a 3-12. lapokon van; a 13. és 14. lapokon imádságokat olvasunk, a 15. és 16. lapokon pedig függelékkel találunk, amely irányeszméket ad az egyes kérdések magyarázatához. A káté közelebbi címe: „Az evangéliumi hitről vallást tevő (konfirmáló) növendékek legszükségesebb vallásos ismeretének rövid foglalata” és ennek a címnek tökéletesen megfelel a helyesen megválasztott tananyagot felölelő és tárgyaló 70 kérdés és felelet. Az Istenről, emberről, bűnről (I. Rész), váltságról (II. Rész), sákramentomokról (III. Rész) és ünnepekről (IV. Rész) szóló fejezetek fejtegetése rendén, szépen, egymásból folyó kérdésekben és ezekre adott szabatos feleletekben megtaláljuk mindazt, amit a megjelölt cél elérése végett megkívánhatunk. A kérdések világosak, a feleletek rövidek, de a lényegét híven kifejezik, könnyen megérthetők és megtanulhatók. Aránylag szerény terjedelme tömör összefoglalásban kelőleg megismerteti a tíz parancsolatot, az apostoli hitvallást és az úri imádságot, ami sok, közismert kátéval szemben kiváló előnyt biztosít neki. A Függelék azt a célt szolgálja, hogy a vallástani lelkész, avagy tanító, amennyiben ideje engedi, a kérdések behatóbb tanulmányozására és magyarázására útmutatást nyerjen, egyszerűs mind a megfelelő szentírásbeli bizonyosságokat megtalálhassa és párhuzamos tétélekkel bővíthesse. Ezek alapján mi ezt a református egyházunk hitvallási iratával összhangzó és épen ezért minden ízében bibliai szellemű és tartalmú kátét őszintén ajánljuk pártoló figyelmébe mindazoknak, akik konfirmándusok oktatásával foglalkoznak.

A Debreceni Lelkeszi Tár első füzeté a héten elhagyja a sajtót. A szerkesztők ez úton is kéri lapunk olvasóit, hogy megfelelő dolgozataikat hozzájuk beküldeni szíveskedjenek. Az első füzetet minden lelkeszi hivatalhoz megküldik.

Beszédek és imák úrvacsoraosztás napjának délutánján. Írta *Szentkirályi Károly* garbolci református lelkész. Nagybánya, Kovács Gyula könyvkereskedő kiadása. 1915. 8° 250 lap.

Szentkirályi Károly egyike a legtermékenyebb egyházi beszéd és imádság íróinknak. Az elmúlt évben tavasztól őszig négy füzetet adott ki, ugyancsak a múlt év végén bocsátotta ki ezt a 250 lapos beszédkötetét, amelynek végén hat bűnbánati imádság van. E kötet, mint a címe mutatja, úrvacsoraosztás utáni beszédeket tartalmaz, amilyenekre nagy szükség van a használatban. Szentkirályi egyszerre 23 ilyen beszéddel lép elő s ezek mindegyike magán viseli a szerző ismert írói jellegét. Mindegyik beszéde honszerelemtől égő szívéből fakad. Szerinte a hazafias történetek vannak olyan fontosak, mint a Mózes, meg a Sidrák, Misák történetei. De ami-

lyen szertelenség volna csakis ezeknek az ótestamentum; embereknek a történetével foglalkozni egyházi beszédeinkben, éppen olyan túlzás csupán a hazafias tárgyról való meditálás. Mindkettő csak segédforrása lehet az egyházi beszédnek; csupán eszköze, de nem tárgya. És ez az a pont, ahol a szerző nem egyszer túllépi a határt. Akik Szentkirályit ismerik és irodalmi irányával rokonszenveznek, szívesen fogadják ezt a könyvét is és bizonyára igyekeznek azt megszerezni. Kapható Kovács Gyula nagybányai könyvkiadóhivatalában. T.

Ukránia. Ezen a címen dr. Sztripszky Hador nemzeti múzeumi őr szerkesztésében új, félhavi folyóirat indult meg, amely az oroszoktól célzatosan kisorozoknak nevezett 30 milliónyi ukránok és a magyarság kulturális és gazdasági kapcsolatainak ismertetésére vállalkozik. Szemere Miklós már rég fölismerte a szomszédos ukránoknak reánk nézve való politikai értékét; ezért is tüzte ki ösmert, tízezer koronás pályadíját az ukránsággal való faji és történeti kapcsolataink megvilágítására. Ez a véreben velünk rokon nép régen szövetségesünk volt, a jövőben is az lehet; világhírű gazdag földje (Délország) pedig a magyar iparnak és kereskedelemnek válhatik új emporiumává. Elnyomott voltában azt reméli mostan, hogy a háború befejezése után a magyar államiság súlyos szava hozzásegíti őt legalább nyelvi és lelkiismereti szabadságához s ezért a magyarság rokonszenvét kéri. E kettős érdektalálkozás adott alkalmat az Ukránia megindítására, amely a magyar-ukrán kölesönös érdekeknek kíván szószólója lenni. Be fogja mutatni a magyarságnak az ukránok 1200 éves történetét érdekes tanulmányokkal gazdag irodalmát művészi fordításokkal, népét és jeleseit illusztrációkkal; politikai törekvésein kívül pedig arról is beszámol, milyen tudományos, irodalmi és publicisztikai munkák vannak, amelyek a magyarságról ukrán nyelven szólnak. Az új folyóirat szerkesztőségének címe: I. Lógodi-utca 5., előfizetési ára pedig 16 korona.

Halottaink

Báji Patai András cs. és kir. kamarás, Debreczen városának volt főispánja 79 éves korában elhunyt. A városi tanács méltó kegyelettel adózott emlékének.

Szabó Sándor joghallgató, önkéntes hadapród, néhai Szabó Sándor volt türkevei lelkész fia, az orosz harctéren hősi halált halt. Az ifjú rokonszenves hős jövőjéhez tehetsége és szorgalma alapján sok reményt fűzött mélyen gyászoló özvegy anyja és minden ismerőse. Hazafias elismeréssel őrizzük emlékét. Legyen szelid siri álma a boldog feltámadás reménysége alatt.

Ármós Sándor, a debreczeni tanítóképző intézet III. éves növendéke, hadapród f. hó 6-ikán Rarance (Bukovina) mellett az oroszok ellen vívott küzdelemben hősi halált halt 19 éves korában. Mahalában temették

el a korán elhunyt ifjú hőst, ahonnan atyja Ármós Sándor, érkörtvélyesi birtokos haza fogja szállíttatni a derek ifjú holttestét. Ármós Sándor hadapród, amint a haretéről egyik barátja írja, mindvégig hősiiesen viselkedett s lelkesítő szavakat intézett az utolsó pillanatban is a szakaszában levő katonákhoz. Halála mély fájdalmat keltett a tanítóképző intézetben. Ádás és béke poraira.

Különfélék

Bacsoni Lajos.

Még másfél évtizede sincs, hogy egy ilyen január-vegi napon örökre lehunyta az okos, szelíd, bágyadt szemét jó Bacsoni Lajos. Még másfél évtizede sincs, és nem tudom, gondolnak-e még sokan az érdemeknek ama dús bokrára, amelyből könnyű lett volna örökzöld koszorút fűzni a sápadt homlokára; s nem tudom, hányan lehetnek még, akiknek eszükbe jut néha: vajjon élnek-e s vajjon hogy élnek a Bacsoni Lajos gyermekei?

Egészen a közélet embere volt. Gazdagon egyesültek benne mindazok a tulajdonságok, melyek a közélet harcossai közt az első sorokba állítanak: világos értelem, lelkiismeretes munkára készség, makulátlan becsületesség, szívós kitartás, rendületlen hűség, vidám kedély, a társaság szeretete s magával ragadó derült szellemesség. Ha mi hibája volt: önmagával szemben volt, akit nem kímélt, és a családjával szemben, amelynek számára nem óvta meg magát. Ám a köznek munkásai között példaképpül szolgál mindenki előtt.

Nem mondom, hogy nem volt szerencsés. Nemcsak munka jutott osztályrészül, — látta gyümölcsét is fáradságának. Az akadémiai szakok új szervezete, a kollégiumi tanárok javadalmának korszerű rendezése, az igazgatótanács felállítása olyan eredmények, melyekre mint nem kis részben magáéra tekinthetett. A Debreczeni Protestáns Lap, melynek öt éven át volt szerkesztője, sohasem állt magasabb szinten, mint az ő idejében.

Hát hiszen lehetett volna szerencsésebb is. Azzal a sok munkával, amit az egyháza javára végzett, a papi pályán a legdíszesebb állásokba emelkedhetett volna. Mint világi is inkább részesül vala a nemesak munkával, de némi megtiszteltetéssel járó megbízatásokban, ha legalább ügyvéd. Így, hogy csak tanár volt, ilyesmiben nem igen volt része, de hát ez az ő szelíd, munkás eredményekben gyönyörködő lelkét nem nagyon bántotta. És bizonyára azon sem csudálkoznék, hogy az egyház és a kollégium egy ilyen odaadó munkásának nincsen az arcképe a kollégium tanácstermében s nincsen alapítvány — bármily szerény, — mely nevét fenntartaná.

Bizony lehetett volna szerencsésebb. Azzal a sok munkával, amit az egyháza javára végzett, ha a maga boldogulását munkálja vala, mikor megörölte életerejét,

valamelyes bizonyos jóllétet láthatott volna maga körül. Így szegényen halt meg, s a megélés gondját hagyta örökségül. De hát ő maga is szűkös ifjúságban edződött acéllá, azért remélhette, hogy a nehéz élet az utána jövőknek sem lesz ártalmára.

Milyen jó nekünk, szegény magyar reformátusoknak, hogy vannak Bacsoni Lajosaink, akik nem a maguk szerencsését keresik, hanem adják az egyháznak, amijük van: a tehetségüket, a munkájukat, az egészségüket, az életüket.

Igazán jó nekünk. De vajjon: megérdemeljük-e?
(nb.)

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Debreczeni Körének folyó évi január hó 20-án tartott alakuló közgyűlése egyértelműleg dr. Baltazár Dezső püspökünket kérte föl a védnökség elvállalására, aki azt elfogadta. A többi tisztségekre a közgyűlés a következőket választotta: elnök D. Erdős József egyetemi tanár, alelnök Dóczy Imre tiszántúli középiskolai felügyelő; ügyvezető alelnök D. Lencz Géza egyetemi tanár. Titkár dr. Varga Zsigmond lelkész-képző intézeti tanár; jegyző Barcza József főgimnáziumi tanár; pénztárnok dr. Petzko Ernő főgimnáziumi tanár; ügyész dr. Erdős József ügyvéd. A közgyűlés a M. P. I. T. igazgató választmányába Dóczy Imre alelnököt és dr. Ferenczy Gyula köri tagot küldte ki a kör képviseletében, továbbá kimondta, hogy a Debreczeni Lelkészi Tár „Értekezések” című mellékletét hivatalos organumául elismeri, de ennek szerkesztőjét a kör választmánya választja meg. A választmányi ülés az Értekezések szerkesztőjéül egyhangúlag D. Lencz Géza egyetemi tanárt választotta meg.

A debreczeni egyház presbiteriuma folyó hó 26-án tartott ülésében a gazdasági bizottság javaslatot tett az énekvezéreknél és tisztviselőknél adandó hadipótlék tárgyában olyképen, hogy a nős alkalmazottaknak 200, a nőtléneknek 100 koronát adjanak. Többek hozzászólása után kimondották, hogy még az egyházi főjegyzőnek, aljegyzőnek, ügyésznek, két vallástanító lelkésznek és a rendes lelkészeknek is megadják a háborús segélyt. A rendes lelkészek a megszavazott segélyről köszönettel lemondtak. — Szóba jött a tanítók háborús pótléka is, ezt azonban érdemlegesen nem tárgyalták, mivel a tárgysorozaton nem szerepelt.

— **Hírek az egyetemről.** A debreczeni tudományegyetem hadba vonult tanárai közül legutóbb dr. Rugonfalvi Kiss István bölcsészeti professzor, a kiváló történettudós is megkapta a további szolgálat alóli felmentést és így — másfélévi súlyos honvédó szolgálat után — a második félévben már ismét tudományos munkájának élhet. Haretéren van még dr. Huss Richard, a német nyelv és irodalom kitűnő fiatal tanára, aki a háború kitörésekor állt be hadi önkéntesnek, de most már tiszti ranggal és vitézségi éremmel kitüntetve védi a hazát. Az egyetem egy másik jeleséről, a még de-

cember elején felmentett dr. *Márffy* Edéről nincs semmi hír. A felmentési rendeletet sem tudták vele közölni. Nem lehetetlen, hogy fogságba került. Reméljük, hogy mielőbb látni fogjuk.

Özvegy lelkésznek és tanítónak segélyezése. Főtiszteletű püspök úr a rendelkezése alatt álló segélyalapok jövedelméből (IV., VI. és XV. csoport) a következő segélyeket utalványozta ki, ú. m.: Barkász Albertné Szatmárnémeti, Lengyel Sándorné Kisvárdai, Hajdu Albertné Szatmárnémeti, Vigvári Mihályné Munkács, Kálmán Béláné Nagyszalonta, Szutor Endréné Beregszász, Szabó Pálné Debreczen, Rác Istvánné Szatmárnémeti, Ember Pálné Debreczen, Pásztor Károlyné Eger, Nagy Béláné Debreczen, Ablonczy Andorné Piskolt, Tóth Benedekné Szatmárnémeti, Hajdu Elekné Arad, Kiss Lajosné Kevevára, Turóczy Endréné Szeghalom, Csik Albertné Pécs, Szikszay Kálmáné Beregszász, egyenként 25 (huszonöt) korona; Pótor Dánielné Szatmárnémeti, Kecskeméti Sámuelné Buziásfürdő, B. Nagy Lajosné Beregszász, Szilágyi Józsefné Beregszász, Szini Péterné Debreczen, Szini Zsigmondné Munkács, Kiss Endréné Kaba, Dankó Imréné Debreczen, Demjén Lajosné Debreczen, Szabó Zsigmondné Arad, Balogh Istvánné Debreczen, özv. Szabó Lajosné Dombrád, Szabó Ida Battonya, Kondor Etelka Borzsova, Nagy Károlyné Debreczen, egyenként 20—20 korona. — A segélyezettek a lelkészi hivataltól nyert, életbenlételet igazoló nyugtáikat kifizetés végett küldjék be az egyházkerületi pénztári hivatalhoz.

Egy debreczeni tanítóképzés levele. A debreczeni tanítóképző intézetnek 52 növendéke teljesít katonai szolgálatot. Az intézet igazgatóját és tanárait a növendékek gyakran felkeresik a távolból leveleikkel, úgy hogy ma már 250-re tehető a háború kitörése óta a katona képezdészekről küldött levelek száma. Ezek a levelek a jövőre nézve történelmi becsek. Megható s közlésre érdemes az a levél, amelyet az igazgató T. L. III. éves képezdésztől, hadapródjelöltől kapott, aki a napokban indul a harcra. A levél így hangzik: „Szeretett Igazgató Úr! Már alig pár nap választ el az indulástól és megyek oda, ahová menni kötelességem. Megyek oda, ahol annyi vér hullott már el, hogy én is ne többet, csak egy pár szót írjak hazám dicső történetének lapjára. Megyek, és ha kell, véremmel, ha kell, fiatal életemmel fizetek a hazának. A félelem egy cseppet sem bánt. Hiszen legszentebb kötelességemet megyek teljesíteni. Az élet, amelyet eddig éltem, még oly rövid volt. Csupa küzdés volt az egész. Talán életnek sem nevezhető. Még választott pályámnak is csak fele útján voltam, mikor könyv helyett fegyvert adtak kezembe. Kis szelid lelkű gyermekek helyett öreg harcos katonákat adtak kezemre, akikbe vérszomjat kellett úgyszólván oltanom. Istenem! mennyire ellenkezik választott pályámmal! A lövészárokból gyakrabban fogok írni. Jó egészséget kívánok. Maradok szeretett Igazgató úrnak hálás tanítványa T. L. hadapródjelölt.“

A magyar evangéliumi keresztyén diákszövetség Mezőtúr városában és a mezőtúri diákság körében tett látogatása alkalmából folyó hó 22-én vallásos estélyt rendezett, amelyet közének után Marjay Károly lelkész fohásza és Csomasz Dezső lelkész bevezető beszéde kezdett meg. A műsor középpontja és kimagasló része ifj. Victor Jánosnak, a MKDSz főtítkárának „Nemzeti jövőnk nagyságának biztosításáról“ szóló előadása volt.

Diákgyűlés Kolozsvárt. A MKDSz. szokásos téli vezető-gyűlését az idén nem Budapesten, hanem Kolozsvárt fogja megtartani január 30—február 2-ig.

A békéssámsoni gyülekezet egyhangúlag meghívott lelképásztora, *Bartha György* volt köröstarcsai káplántanító folyó hó 9-én foglalta el néhai *Somogyi Lajos* lelkész örökét. A hívek szeretettel fogadták új pásztorukat, akinek működésére mi is a jó Isten áldását kérjük. — A köröstarcsai káplántanítói állásra *Lőrincz András* békéssámsoni segédlelkészt hívták meg, aki folyó hó 10-én foglalta el állását.

Lelkészválasztás. A kevés számú, de öntudatos, buzgó hívekből álló vencesellői egyházközség folyó hó 16-án választotta meg nagy abszolút többséggel új papját, *Orosz Tamást*, ki mint halljuk, állását már februárban elfoglalja. Az új lelkész kiváló képessége, eddigi működése garancia arra, hogy a fejlődő és virágzásnak indul kis egyházat a megkezdett úton sikeresen fogja tovább vezetni. Adja Isten, hogy úgy legyen!

A nagybányai református templomban a püspök úr 106—1916. számú körlevelének hatására folyó hó 23. és 30. napjain a vak katonák kezébe adandó vallásos iratok költségeinek fedezésére vannak kitéve a perselyek.

Lelkészbeiktatás. Lélekemelő ünnepség keretében iktatta be *Horváth Imre* májtisi lelkész *Kollonay László* új lelkészársunkat a kömörői egyházba. Az istentiszteleten a beiktató lelkész meleg hangú beszéde után az új pásztor prédikált Ap. Csel. 20^a alapján tartalmasan, közvetlenül és hallgatói iránt érzett szeretettel. Az istentisztelet után presbyteri gyűlés, majd közebed volt, ahol sok jókívánság hangzott el.

A mezőnyék-ládházai gyülekezet folyó hó 23-án avatta fel orgonáját, amely alkalmából *Bodolay István* alsóborsodi esperes lélekemelő, áhítat ébresztő, gyönyörű imádságot mondott, *Tóth Béla* miskolci lelkész pedig nagy hatású, széles ismeretről tanúskodó beszédet tartott. Az orgona történetét *Eötvös Ferenc* helybeli lelkész ismertette, végül *Kiss Albert* ároktői lelkész imádkozott buzgósággal. Az orgonaavatásnak jelentőséget kölcsönöz az a körülmény, hogy a múlt esztendei sáros- és zemplénmegyei betörések alkalmával a kis gyülekezet hívei teljes tönkrejutástól féltek s midőn ettől tavasz ébredésével megszabadultak, nyáron pedig a gazdag természet betakarították, Isten iránt érzett háládatosságuk kifejezésére, a világháborúban való megtartatásuk emlékére, lelkészüik buzgólkodására orgonát emeltek. Az

orgona árát hamarosan összeadták és ki is fizették. Ezenkívül 17,000 K hadikölesönt is jegyeztek. Példa ez arra, hogy az idők jeleit megértő szolgálai az Úrnak mimódon tudnak Isten segedelmével a keserüből is édeset hozni ki.

A pesti magyar evangélikus egyház tanácsa folyó hó 10-én *Raffay Sándor* lelkész előterjesztésére kimondotta, hogy a rendelkezésére álló évi 10000 korona alapítványi jövedelméből a reformáció 400 éves jubileumára diakonissa és szeretetházakat létesít.

Adalék az özvegypapnék nyugdíjához. Jelen számunk *Egyház* rovatában ide vonatkozólag cikket hozunk. Itt csak két dolgot említünk meg e tárggyal kapcsolatban. Az egyik az, hogy a *Református Szemle* 3. (jan 21.) száma vezércikkben foglalkozik ezzel a kérdéssel, rámutatva egy szomorú esetre, mikor az özvegy elméje az anyagi gondok miatt elborult. A másik az, hogy a helybeli lapok a napokban hozták a Debreczen városánál újabban történt nyugdíjazásokat. Ebben a listában olvastuk, hogy egy leltárbiztos özvegye részére évi 1400 K-t, egy *irnok* özvegye részére évi 1200 korona nyugdíj és 240 korona gyermeknevelési járulékot állapítottak meg. *Sapientibus pauca.*

Vilmos császár születésnapjának évfordulója folyó hó 27-én volt, amikor is a német református egyház Hold-utcai templomában istentiszteletet tartottak.

Mult számunkban olvasható „Hadiárvák nevelése” című ujdonságunkra reflektál a Világ című napilap „Amihez nem kell kommentár” cím alatt. Készséggel közöljük ezt, mert irta a Világ is látja, hogy nem minden egyházi kör felfogása azonos.

Lelkészválasztás más kerületekben. A magyar-rétfalui egyház Eöri Szabó Dezső daruvári missziói, jelenleg táborig lelkészt, az ungaspelyi gyülekezet Juhász Imre beregszászi vallásitanító segédlelkészt, a bacskai egyház Haraszty Károly rozvágyi segédlelkészt, a sajhidvégi egyház Kiss Ernő abaujbaktai segédlelkészt választotta meg lelkészéül. A tiszakálmánfalvai missziói egyházba Gyökössy Dánielt nevezték ki lelkésznek. — Isten áldása legyen mindannyiójukon!

Visszakerült harangok. Hódító hadseregünk a szerbiai érekek leltározása alkalmából rátalált arra az ürményházi harangra, amelyet 1848-ban a szerbek elraboltak tőlünk. A 68 évig fogságban volt harangot haza szállítják és visszaadják az ürményháziaknak.

A tudományegyetemek hallgatói. A közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő Hivatalos Közlöny most számol be a hazai főiskolákon az 1915. és 1916. iskolai év első felében beírt hallgatók létszámáról. E beszámolás összehasonlítja az iskolai év első felének létszámát a múlt iskolai év első felének létszámával. Így *Budapesten* az idén beíratkozott 3282 hallgató, a múlt évben 3185, apadás 4303. *Kolozsvárt*: az idén 703, tavaly 1213, apadás 510. *Debreczenben*: az idén 290, tavaly 354, apadás 64. *Pozsonyban*: az

idén 147, tavaly 150, apadás 3. *A műegyetemen* az idén 993, tavaly 1804, apadás 811. *A jogakadémiákon* az idén 643, tavaly 953, apadás 310. Összesítve ez adatokat: a hazai főiskolákra az idén beíratkozott 6658 hallgató, tavaly 12,658, az apadás tehát 6000. Ha figyelembe vesszük, hogy a múlt iskolai év eredménye szintén nagy apadást jelentett az előző évhez képest, igazán megdöbbentően szomorúak ezek az adatok. I. U.

A barsi egyházmegyében folyó hó 18-án egyházmegyei tanácsbírónak *Paál János* garamsallói lelkészt, egyházmegyei világi főjegyzőnek *Konkoly Thege Sándort*, tanítóképviselőnek *Soós Géza* baracscai tanítót választotta meg.

Az 1915. évfolyam tartalom-mutatóját mellékletben adjuk. Lapunknak ezt a részét a városi nyomdának újonnan beállított legújabb szerkezetű sorszedő gépén szedték s ez az első nyomtatvány, amely e gép alól kikerül. Így hát míg egyfelől a városi nyomda továbbfejlődésének egyik jelentős pontját jelzi, másfelől kifejezője annak a benső viszonyoknak, amely a Debreczeni Protestáns Lap és a városi nyomda között fennáll.

Lelkész urak figyelmébe! Özvegyi nyugdíjpótlásra kiválóan alkalmasak a főt. egyházkerülettel szerződéses összekötetésben levő **Foncière, pesti biztosító-intézet halálesetre szóló kötvényei.**

Fizetendő díjak:

30 éves egyén részéről	5000 K után	nettó	106— K,
40 " " "	5000 K " "	" "	143.65 K,
50 " " "	5000 K " "	" "	209.30 K.

Felvilágosítással szívesen szolgál a debreczeni főügynökség vezetője: **Csabai Artur.**

Szerkesztői üzenetek.

B. G. Budapest. Köszönjük a bő tudósítást. További munkálkodását szívesen és örömmel várjuk.

S. L. Nagykolos. Nem csodáljuk, ha nagyon el van foglalva. A jó papnak sok a dolga most, ha magának nincs is gazdasága. A jó pásztor életét áldozza a juhokért, — hogy ne áldozná minden munkáját azokért a juhokért, akik érte is áldozzák életüket.

B. L. Máramarosziget. A sok munka közt is juthatna egy óra a mi számunkra a szigetben élő református magyarság mostani helyzetének megvilágítására.

B. F. Penylige. Szíves tudósításait köszönöm.

Tartalom: A háború után. — Szomjas Gusztáv, Az alkohol elleni küzdelem. — Tárca: Nagy Ilonka, Ne sírjatok... — Nádházy Bertalan, Karácsony a táborban. — Egyház: Nagy István, A lelkészözvegyek helyzete. — Iskola: Az egyetem református hittudományi kara. — Közélet: Buday Gerson, A Kálvin-Szövetség évi közgyűlése és konferenciája. — Irodalmi szemle. — Különlék. — Szerkesztői üzenetek. — Mellékletek: Hivatalos Értesítő 5. szám. — A Debreczeni Protestáns Lap 1915. évfolyamának tartalommutatója.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

462—1916. szám.

Körlevél

a kebelbeli egyházmegyék espereseihez.

Utalással egyházkerületi közgyűlésünk 565/1915. számú határozatára felkérem a Nagytiszteletű esperes urakat, hogy a *családkönyvek* tervezetére vonatkozó egyházmegyei javaslatokat hivatalomhoz legkésőbb f. évi április hó 1-ig felterjeszteni méltóztassanak.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1916 január hó 24-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

466—1916. sz.

Körlevél

a kebelbeli egyházak presbyteriumaihoz és egyházmegyék espereseihez.

Mihez tartás végett van szerencsém közölni egyházkerületi közgyűlésünk 627/1915. számú határozatát, amint következik:

627. F. Varga Lajosnak, a debreczeni kiadású zsolttár ügyében az elnökséghez intézett interpellációja kapcsán

közgyűlésünk kimondja, hogy az egyházkerületünk kiadványában megjelenő zsolttárokkal szemben koronként megújuló, egyházkerületünknek anyagi és erkölcsi károsodást okozó mozgalmak teljes megszüntetése céljából felújítja az egyházkerületünk 1900. évi 25. szám alatt hozott, a főtiszteletű püspöki hivatal által azóta évről-évre minden egyházközségbe s iskolaszéki elnökségekhez küldött körlevélben hangsúlyozott határozatát, mely szerint „felhívja s erkölcsileg is elkötelezi a lelkipásztorokat, tanítókat, iskolafenntartó testületeket, hogy miután a debreczeni zsolttár nem nyereszkes vállalat, mert jövedelme egy főiskolai fontos tanszéknek, ma

gyakorlati lelkészet tanszékének fenntartására, újabban pedig már a főiskolai énektanár javadalmazására is fordítottatik, miután ezen debreczeni zsolttár ügy papírjára, mint nyomására nézve, de egyszersmind újabban olcsóságát illetőleg is, jobb más kiadásnál: ezen debreczeni zsolttárt vásárolják s használtassék úgy az istentiszteleten, mint az iskolákban“.

De e határozatának felújítása és hangsúlyozása mellett kimondja azt is, hogy az egyházkerületünk területén levő mindazon könyvkereskedőktől, akik debreczeni zsolttárunk mellett a Hornyánszky-féle kiadványt is árúsítják, egyszersmindenkorra elveszi a kerületünk által approbált és kiadott tankönyvek árusításának engedélyét, illetve utasítja az egyházkerületi tankönyvbizományost, hogy ily kereskedőknek ne szállítsa a kerületi tankönyveket.

Az esperes urakat pedig felkéri kerületünk, hogy zsolttárkiadványunk használatát szigorúan ellenőrizzék.

Miről püspök úr a szükséges intézkedésekre kéreással értesítetik.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1916 január hó 24.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A nyirbogáti református 3-ik elemi iskolánál a vegyes I. osztály vezetésére tanító betegsége és szabadságolása miatt 3 hónapra, de meglehet, hogy az egész félévre helyettes tanító szükséges; első sorban férfi, ezek hiányában nőtanítók pályázati jelentkezésüket 1916 február 6-ig alulírt címre irányítsák. Fizetés szabályzat szerint.

Nyirbogát, 1916 január hó.

Szllágyi Imre,
iskolaszéki elnök.

Samu 445. Barakonyi Károly 7. gimn. tan. hősi halála 605. Báránd-Sáp 1031., 1051. Bary József 461. Betegápoló lelkészek 61., 541. Debr. városi nyomda kitüntetése 155. Diakonissza Otthon 108., 110., 173., 333., 479., 575., 1052. Dicsőfi József 1125. Drágasági pötlék a lelkészi özvegyek és árvák részére 429. Dunamelléki püspökválasztás, Szóts Farkas 919. Egyházkerületek közgazg. államsegélye 348. Egyházker. őszi gyűlések 952. Egy levelet hozott, Domján Lajos 9. Elmennek a tanítóképezdészek is 204., 1017. 1915. évi pünköszi pápens 329. Felvételi hirdetmény a Kálvineumba 396. Ferenczy Gyula 1111. Fohász Szabó-Mácsai 1066. Gyöngyösi S. imakönyve a doberdói síkon 576. Hadi érem orosz ágyúkból 169. Hadi kölcsön 349., 350., 365., 414., 431. Hajdu Zsigmond 1125. Harangok hadi célra 430., 590. Honvéd theologusok 11., 29., 46., 59., 60., 76., 127., 143., 157., 191., 220., 319., 331., 403., 510., 591., 921., 937., 1032. Husz János 445. Időszaki korpötlék 13. Igazgató-tanácsülés 237. dr. Jászi Viktor 140. — temetése 157. Jövel Uram Jézus, várunk mi Tégedet, Szabó János 1110. Káplántartási díjak és segédlelk. fizetéskiegészítések az 1915. év II. negyedében 511. Kápolna a református kollégiumban 1066. Karácsony ünnepén 1124. Katonalelkészek 155., 332., 333., 556., 557. Katona-Otthon 78., 93., 110., 141., 157., 173., 189., 205., 238., 252., 255., 299., 350., 366., 383., 415., 430., 541., 1052., 1066., 1082. — Königgretzen és Jaromérban 574., 1099. Kérő szó, Eöri Szabó D. 1127. Két érdemes lelkész a nyugdíjban 397. Kollégiumi sebesültek 11., 238., 239. Kollégiumunk köréből 1125. Kongrua és korpötlék ügy 527. Konvent ülése 399. Korpötlék folyósítás és nyugdíjárulék 540. Kun Péla kollégiumi igazgató 286. Lapunk szerkesztése 413., 970. Leel-Ossy István 526. Lelkészi fize-

téskiegészítés 1915 július-decemberi félévre 446. Lelkészi korpötlék 1915 júl.-dec. félévre 461. Lelkészképző intézet 30. Magyar történettudós emléke Bécsben 1033. Mensa Academica 606. Mikor lesz már vége, Szabó János 299. Népeimhez 364. Népfölkelő, Szuhay Benedek 105. Nyolcvanéves unitárius püspök 544. Orsz. Református Tanáregyesület 318. Öt új tanár eskütétele a debr. főiskolában 1067. Pápay J. dr. a debr. tudományegyetem tiszteletbeli bölcész doktora 526. Piis meritis 556. Prot. Estély 1065. Prot. nagygyűlések előkészítése 938., 985. Pünköszt ünnepén, Dombi L. 347. Püspöki körlevelek 9., 25., 123., 139., 154., 169., 186., 285., 317., 445., 478., 491., 510., 526., 604., 918., 919., 952., 967., 1017., 1047. Püspökünk gyásza 589. Reváns? 1001. Rövid válasz, Nemo 429. Sass Béla 25 éves tanári jubileuma 380., 1065. Segélyek 1111. Tömeges jelentkezés a debreczeni református tanítóképző intézetbe 556. Szabad Egyetem 953. Szabályzat a napi díjakról 79. Szt. István akadémia 1084. Szikszai redivivus 170. Tábori levél 330. Tanítóink 30., 46., 124., 158., 286., 381., 492., 557., 558., 559., 955., Tisza I. gr. a debr. tudományegyetemhez 919. Új testamentum a magyar katonáknak 575. Új tőkekamatsegélyezés 461. U. Szabó Gyula dr. temetése 1080. Válasz nt. Dombi Lajos úr nyílt levelére, Tarnóci Lajos 1098. Vallásos estélyek 1032. Vass Antal 1126. Veszteségeink az 1913. évben 542. Vilmos császár köszönete 170.

Szerkesztői üzenetek.

1112. lapon.

Hivatalos Értesítő.

Mellékletül a 1112. és 1128. lap után.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnevedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

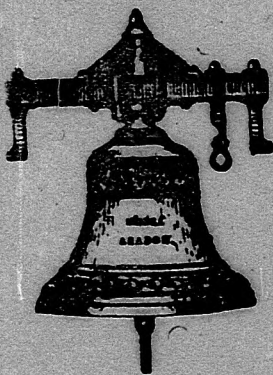
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyugyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

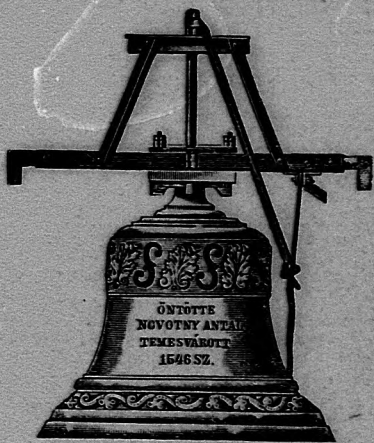
Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmánya új modora súlykasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokat

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy-éremmel kitüntetve.

Lelkész és vallás tanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot. Szerkeszti:

Megyercsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 2 kor. Az Ébresztőnek minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.